

KIP pohjoinen / LPA kaavaehdotus – Tiivistelmät lausunnoista ja kaavanlaatijan vastineet

Kaavaehdotus oli julkisesti nähtävillä 18.5.- 19.6.2023 välisen ajan. Nähtävilläolon aikana saatiin kuusi lausuntoa ja yksi muistutus.

Lausunto 1 / Keski-Pohjanmaan liitto 12.6.2023

1. Keski-Pohjanmaan liitto kiittää hyvin laaditusta kaavaselostuksesta. Kaavaehdotuksessa on huomioitu Keski-Pohjanmaan voimassa olevan maakuntakaavan alueelle kohdistuva merkintä ja tärkeät pohjaveden suojausta koskevat asiat, jotka ilmoitettu asemakaavan kaavamääräyksissä. Keski-Pohjanmaan liitolla ei ole muutoin huomautettavaa vaiheittaiseen asemakaavan muutosluonnokseen KIP pohjoisen alueella.

Kaavanlaatijan vastine:

1. Merkitään tiedoksi.

Lausunto 2 / ELY-keskus 19.6.2023

1. Kaavaehdotukseen tultaessa ovat kaavan tarkoitus ja tavoitteet oleellisesti muuttuneet. Edellä todettu huomioiden, kaavanlaatijan harkinnassa ja käytettävissä olisi ollut myös osallistumis- ja arviointisuunnitelman laatiminen. Kuitenkin, tässä vaiheessa kaavaprosessia ELY-keskus katsoo, että muuttuneiden suunnitelmien ja kaavaehdotuksen kannalta oleellisempaa on kaavan vaikutusten arvioinnin huolellinen laatiminen ja perusteleminen.
2. Kaavan nimessä esiintyvän LPA:n merkitystä koko kaavan muutoksen merkityksen kannalta voinee vielä miettiä.
3. T/kem merkintä sallii toimintoja myös pohjavesialueelle kaava-alueen koilliskulmalla. Kaavamääräyksissä tulisi olla ja huomioida, että T/kem toiminnot sijoitettaisiin mahdollisimman länsiosaan kaava-aluetta. Toimintoja ei tule sijoittaa aivan pohjavesialueen rajaan kiinni. Toimintojen tarkalla sijoittamisella voidaan pohjavedelle mahdollisesti aiheutuvat riskit minimoida. Suojaviheraluetta (EV/pv) tulisi laajentaa.
4. Lisäksi kaavaselostuksessa olisi hyvä avata lyhyesti hulevesien käsittelyn periaatteita alueen sijoituessa pohjavesialueelle. Lisäksi tulee huomioida happamien sulfaattimaiden esiintyminen ja niiden mahdollinen käsittely.

Kaupunkisuunnittelu

Kaavanlaatijan vastine:

1. Nähtävillä olon aikana täydennettiin selvityspohjaa vaikutusarvioinnin osalta laatimalla pohjavesien riskiarviointi (Envineer Oy, 2023). Riskiarvio sisältyy myös ympäristölupaprosessiin ja se on laadittu vastaamaan Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintoviraston täydennyspyyntöä 26.5.2023. Selvitys on huomioitu kaavaselostuksen täydennyksessä.
2. Asemakaavan muutoksen pääasiallisena tavoitteena on myös ehdotusvaiheessa LPA-alueen siirtäminen, joten nimi hyvin tarkentaa kaava-alueen sijaintia laajalla teollisuusalueella ja siten nimen säilyttäminen on perusteltua.
3. T/kem alueen rakennusala rajautuu pohjavesialueeseen. Pohjavesialueelle ei ole näin ollen kaavan mukaisesti mahdollista sijoittaa laitoserakennuksia, mutta kaavaratkaisu mahdollistaa kuitenkin mm. läpäisemättömän pinnan alueen koillisosassa. Umicoren laajennuksen YVA-selostuksessa (julkaistu 17.3.2023) alueelle on tehty erillinen pohjavesimallinnus (YVA:n liite 2), jonka raportissa todetaan, että kaava-alueelle suunniteltujen uusien vettä läpäisemättömien pintojen rakentamisen seurauksena pohjaveden pinnan tasossa tai pohjaveden virtaussuunnissa ei tapahdu havaittavia muutoksia.

Lisäksi ympäristöluvan täydennykseksi on tehty myös kohdassa 1 mainittu pohjavesialueen riskinarviointi (lisätty kaavamateriaalin liitteeksi). Ympäristöriskin arvottamisessa huomioitiin riskin arvioitu todennäköisyys, seuraus, sekä jo suunnitellut ennaltaehkäisevät toimenpiteet ja suojaukset. Arvioinnissa huomioitiin toimintojen sijoittuminen Patamäen vedenoton sieppausalueelle myös skenaariossa, jossa vedenotto olisi 8 000 m³/vrk pitkäaikaisesti (yli 25 vuotta). Alueella tunnistettiin 19 pohjavesiin tai maaperään kohdistuvaa riskiä, joille määritettiin riskiluokat. Määritetty riskiluokka kuvaa jäännösriskiä, joka on olemassa suunniteltujen suojaustoimien jälkeenkin. Kaikki tunnistetut riskit luokiteltiin merkityksettömiksi nykyisillä suunnitelluilla riskienhallintatoimenpiteillä. Kohtalaisia tai korkeita riskejä ei todettu.

Pohjavesialueen riskiarviointiin pohjaten, kaavaratkaisun mukainen toteutus ei aiheuta pohjavesien pilaantumiseriskiä, eikä näin ollen vaadi suojaviheralueen laajentamista tai rakentamisen osoittamista länнемäs. Sen sijaan kaavamääräyksellä on syytä vielä korostaa riskien minimoimisen tarvetta. Tätä on pohdittu (KIP Itäinen asemakaavan kanssa) viranomaistyöneuvottelussa 9.6.2023 sekä työpalaverissa 12.6.2023. Keskeisenä täydennyksenä em. työpalaverin perusteella tarkennetaan pohjaveden sieppausaluetta. Sieppausalue määritellään 8000 m³ oton mukaisesti eli nykyistä ottoa suurempana. Pohjavesimääräyksiä vielä tarkentaa seuraavasti (täydennykset lihavoituna):

Kaupunkisuunnittelu

Vedenhankinnalle tärkeällä pohjavesialueella on rakentamisessa noudatettava seuraavia määräyksiä:

- Patamäen pohjavedenottamon raakaveden saanti on turvattava.
- Suunnittelun lähtökohtana tulee olla vaarallisten aineiden pohjaveteen pääsyn estäminen. **Myöskään maan alle sijoitettava infra ei saa vaarantaa pohjavesialuetta.**
- Kohteet, joista vaarallista ainetta voi päästä vuotamaan, tulee varustaa suoja-altaalla **tai muulla kaksinkertaisella täysin nestetiiviillä suojausrakenteella.**
- Lattiat**, kulkutiet ja pysäköintiin käytettävät alueet tulee kestopäällystää **täysin nestetiiviillä materiaaleilla.**
- Pintavedet tulee johtaa pohjavesialueen **ja pohjaveden 8000 m³:n sieppausalueen** ulkopuolelle tai kaupungin sadevesiviemäriin.
- Salaajavedet tulee johtaa erillisen tarkastuskaivon kautta sadevesiviemäriin.

4. Kaavaselistusta täydennetään hulevesien käsittelyn sekä happamien sulfaattimaiden osalta.

Lausunto 3 / K.H.Renlundin museo 19.6.2023

1. Museolta ei ole rakennetun kulttuuriympäristön ja -maiseman osalta lisättävää tai huomautettavaa muutosehdotukseen.
2. Museolla ei ole lisättävää tai huomautettavaa asemakaavan muutosehdotukseen arkeologisen kulttuuriperinnön näkökulmasta.

Kaavanlaatijan vastine:

1. Merkitään tiedoksi.
2. Merkitään tiedoksi

Lausunto 4 / Tukes 19.6.2023

1. Ei lausuttavaa. Tukesin näkökulmat on kerrottuna aiemmassa asiaa koskevassa lausunnossa (Tukes 1239/03.00.02/2023).

Kaavanlaatijan vastine:

1. Merkitään tiedoksi.

Kaupunkisuunnittelu

Lausunto 5 / Suomen luonnonsuojeluliitto 19.6.2023

1. Rakennettaessa ja koko ajan suurteollisuusaluetta pohjavesialueen suuntaan laajennettaessa tulee vastaan kysymys Ympäristönsuojelulain 17 § pohjaveden pilaamiskiellosta. Pohjaveden pilaamisen kieltäminen on ehdoton. Suurteollisuusalueen leviäminen vaiheittain pohjavesialueelle päin muodostaa pohjaveden pilaantumisen osalta riskin, jota ei voida ohittaa.

On ensiarvoisen tärkeää, että aiotulla toiminnalla ei riskeerata pohjaveden laatua millään lailla. Pohjaveden pilaantumiselle on sitä suurempi riski, mitä idemmäksi toiminnot tulevat. Siksi kaikki toiminta tulee sijoittaa mahdollisimman länteen.

Veden tarve ilmeisimmin kasvaa mm. tulevien investointien ja siitä johtuvan väestönkasvun myötä. Ei ole oikein päin, jos tulevaisuuden pohjaveden saantia joudutaan rajoittamaan sen vuoksi, että vedenhankintaan soveltuvalla sieppausalueella rakennetaan toimintaa, joka voi vaarantaa pohjaveden laatua.

Kaavassa tulee huomioida kuvat sieppauksista ja virtaussuunnista 6 350 m³:n lisäksi 8 000 m³:n pumppauksella. Tämä jo pelkästään sen vuoksi, että vuosina 2016–2020 keskimääräinen pumppaus on ollut lähes 7 000 m³. Paras vaihtoehto on, että tälle 8000 m³:n sieppausalueelle ja sen suoja-alueelle ei sijoiteta mitään pohjaveden pilaantumisen riskille altistavaa toimintaa.

2. Mikäli toiminnan toteuttaminen tällä 8000 m³:n sieppausalueella kuitenkin katsotaan välttämättömäksi, niin kaavoitukseen tulee ottaa vuotojen ja muiden vaaratilanteiden varalta sen tasoiset, esitettyä kattavammat, suojausmääräykset, joilla turvataan pohjavesi. Erityisesti kaksinkertaisten nestetiiviiden suojausrakenteiden vaatimus 8000 m³:n sieppausalueelle on tarpeen, jos tällaista toimintaa aiotaan toteuttaa näin herkällä alueella.

Kaavanlaatijan vastine:

Umicore Finland Oy suunnittelee alueelle pcam-tuotannon laajennusta, jonka ympäristöluvan täydennykseksi on tehty pohjavesialueen riskinarviointi (lisätty kaavamateriaalin liitteeksi x). Ympäristöriskin arvottamisessa huomioitiin riskin arvioitu todennäköisyys, seuraus, sekä jo suunnitellut ennaltaehkäisevät toimenpiteet ja suojaukset. Arvioinnissa huomioitiin toimintojen sijoittuminen Patamäen vedenoton sieppausalueelle myös skenaariossa, jossa vedenotto olisi 8 000 m³/vrk pitkäaikaisesti (yli 25 vuotta). Alueella tunnistettiin 19 pohjavesiin tai maaperään kohdistuvaa riskiä, joille määritettiin riskiluokat. Määritetty riskiluokka kuvaa jäännösriskiä, joka on olemassa suunniteltujen suojaustoimien jälkeenkin. Kaikki tunnistetut riskit luokiteltiin merkityksettömiksi nykyisillä suunnitelluilla riskienhallintatoimenpiteillä. Kohtalaisia tai korkeita riskejä ei todettu.

Kaupunkisuunnittelu

Kuitenkin Suomen Luonnonsuojeluliiton, Kokkolan Veden sekä ELY -keskuksen lausuntojen mukaan on syytä vielä tarkentaa kaavamääräyksiä. Tarkennetut määräykset on kuvattu ELY-keskuksen lausunnon vastineessa, johon muiltakin osin lisäksi viitataan.

Lausunto 6 / Kokkolan Vesi 19.6.2023

Kokkolan Vesi haluaa täydentää aiemmin esittämänsä mielipidettä seuraavilta osin (**lisäykset korostettuna**):

1. Kohteet, joista vaarallista ainetta voi päästä vuotamaan, tulee varustaa suoja-altaalla **tai muulla kaksinkertaisella täysin nestetiiviillä suojausrakenteella.**
2. **Lattiat**, kulkutiet ja pysäköintiin käytettävät alueet tulee kestopäällystää **täysin nestetiiviillä materiaaleilla.**
3. Pintavedet tulee johtaa pohjavesialueen **ja pohjaveden 8000 m³:n sieppausalueen ulkopuolelle** tai kaupungin sadevesiviemäriin.
4. **Maan alle sijoitettava infra ei saa vaarantaa pohjavesialuetta.**

Kaavanlaatijan vastine:

Lausunnon mukaiset täydennykset voidaan ottaa huomioon sellaisenaan. Perusteita ja täydennettyjä määräyksiä on kirjattu ELY -keskuksen lausunnon (2) vastineessa.

Kaupunkisuunnittelu

KIP pohjoinen / LPA kaavaehdotus – Tiivistelmät muistutuksista ja kaavanlaatijan vastineet

Muistutus 1

1. Tuleva kaava on tehtävä niin, että mitään pohjavedelle mahdollista vaaraa tai muuten likaantumisen aiheuttavaa toimintaa ei kaavan mukaan saa sijoittaa GTK:n 62/2011 tekemän Okkonen, Pasanen ja Ikonen: Patamäen pohjavesialueen virtausmallinnuksessa esitetyille 8000 m³:n sieppausalueelle.

Pohjaveden likaantumisen mahdollista vaaraa aiheuttavia tuotantotoimintoja eikä kemikaalien tai muiden vaaraa aiheuttavien aineiden varastointia, käsittelyä eikä putkistoja ei saa sijoittaa

- Patamäen pohjavesialueelle
- GTK:n 62/2011 tekemän Okkonen, Pasanen ja Ikonen: Patamäen pohjavesialueen virtausmallinnuksessa esitetyille 8000 m³:n sieppausalueelle.
- vedenjakaja-alueelle

Juomapohjaveden suojelu tulee turvata ainakin 8000 m³:n sieppausalueella. Vedenjakajan liikkumisen vuoksi olisi syytä määrittää myös turva-alue. Turva-alue olisi syytä huomioida mm. sen vuoksi, että tuolla alueella ei juurikaan ole pohjaveden virtausesteitä

2. Jos edellä mainitulle 8000 m³:n sieppausalueelle kuitenkin sijoitetaan vaaraa aiheuttavia toimintoja, niin pohjavesi pohjavesialueella ja 8000 m³:n sieppausalueella on suojattava vastaavasti, kuin pohjavesialueet tulee suojata.

Tässä on toimittava Tukesin tekemän Oppaan mukaisesti. Nämä suojausta koskevat määräykset tulee lisätä jo aiottuihin kaavamääräyksiin: [Kemikaalivuotojen ja sammutusjätevesien hallinta \(pelastustoimi.fi\)](#)

Huomioon otettavia asioita on mm.:

- Vuotojen hallinta pohjavesialueilla ja muilla ympäristöllisesti herkillä alueilla (s. 4-5)
- Maaperän suojausrakenteiden rakennemateriaalit (s. 16 alkaen)

Kaavanlaatijan vastine:

1. Muistutuksessa on ansiokkaasti tuotu esiin pohjaveteen ja sen suojeluun liittyviä näkökohtia ja materiaalia. Samoja näkökulmia on esitetty myös Suomen Luonnonsuojeluliiton, Kokkolan Veden sekä ELY -keskuksen lausunnoissa joihin annettuihin vastineeseen viitataan tämänkin muistutuksen osalta. Keskeisenä on, että määräykseen lisätään muistutuksessakin esitetty 8000 m³:n sieppausalue sekä tarkennetaan kaavamääräyksiä. Tarkennetut määräykset on kuvattu ELY-keskuksen lausunnon vastineessa,

Kaupunkisuunnittelu

johon muiltakin osin lisäksi viitataan. Lisäksi pohjavesiasioiden osalta pidettiin työpalaveri ELY -keskuksen, Kokkolan Veden, kaupungin sekä muistutuksen esittäjän kesken 12.6.2023.

2. Alueelle sijoittuva toiminnanharjoittaja tekee turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (tukes) lupahakemuksen tai muutosilmoituksen. Sijoitettaessa vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin toimintoja, noudatetaan Tukesin oppaassa "Kemikaalivuotojen ja sammutusjätevesien hallinta (tukes.fi)" esitettyjä periaatteita vuotojen hallitsemiseksi. Teknisten varautumisten riittävyys arvioidaan osana muutosilmoituksen tai lupahakemuksen käsittelyä.